

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Focea bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
odată 7 cr., a doua ora 6 cr., a treia ora 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce focea
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anul II.

Blaşiu 5 Novembre 1892.

Numărul 45.

Problemele fiitorului Mitropolitului.

(+) Dece archierei, cari în decursul de aproape două veacuri au ocupat scaunul diecesei mitropolitane de Alba-Iulia şi Făgăraşu, au părăsit această viaţă pămîntescă însoţiţi de binecuvîntările şi lacrimile credincioşilor bisericei noastre şi ale poporului român.

Fiesce care dintre aceşti prelaţi şi-au jertfit tôte puterile, pentru ca să deslege problemele, cari împrejurările şi omenii timpului lor li-le-au impus, şi pentru aceea şi-au câştigat merite neperitoare pentru biserică şi naţiune.

Împrejurarea, că toţi aceşti archierei au fost păstori buni, gata a-şi pune sufletul pentru turma sa, bărbaţi marinimosi, gata a-şi jertfi totu prisosul preste înflorirea bisericei şi promovarea culturii poporului român, şi părinţi adevăraţi, gata a şterge lacrimile tuturor orfanilor, văduvelor şi sêracilor, — avem să o mulţămim înainte de tôte prevedinţei dumnezeesci, care a ocrotit în mod special biserica noastră espusă din tôte părţile la multe primejdii, şi apoi clerului nostru, care şi-a concentrat voturile sale numai într'astfelu de bărbaţi, cari au corêspunsu chemării sale înalte.

Dar deşi Archiereii decedaţi multu bine au făcutu pentru biserică şi naţiune, totuşi sunt încă multe probleme de deslegat de fiitorul Mitropolit, cari sau din cauza greutăţilor întimpinate în trecut au rămasu nedeslegate,

sau se impun astăzi de timpul şi împrejurările, în cari trăim.

Încă în anul 1848 au pretinsu miile de Români adunaţi pre câmpul libertăţii restabilirea autonomiei bisericeilor române. De atunci s'au făcutu dese încercări pentru eluatarea autonomiei bisericei greco-catolice şi în unele privinţe s'au şi câştigat drepturi frumoase, cum sunt: reactivarea Mitropoliei de Alba-Iulia şi Făgăraşu, înfiinţarea alor două diecese, adecă a Gherlei şi a Lugosului, subordinaarea diecesei Oradei-mari sub Mitropolia de Alba-Iulia, şi neatirnaarea provinciei noastre bisericesci de scaunul primatiale din Strigonu şi de ori ce altă biserică catolică din Ungaria. În anul 1869 sinodul archidiecesan din Blaşiu a prelucrat şi o lege electorală provisoră pentru congresul provinciei noastre bisericesci, er Mitropolitul de curêndu repostat de repetite ori a stărut la guvern, ca să concedă ţinerea congresului dorit. Însă ale lui încercări, ca şi alte multe ale altora pre tôte terenele vieţii noastre publice, fără de succesu au rămasu, deşi articolul de lege XLIII din 1868 asigură şi bisericei noastre aceeaşi autonomie, care o au celealalte biserice din Transilvania, şi deşi tôte aceste biserice se bucură factice de autonomie întru tôte conformu principiilor, ce le profesază astăzi.

Astfelu deslegarea cestiunii redobândirii autonomiei greco-catolice a rămasu moştenire dela Archiereii de mai

înainte la fiitorul Archiereu. Acesta va avê să dobândescă şi să asigure bisericei noastre particulare organisaarea ei în deplină armonie cu constituţiunea, ce a dat'o bisericei universale Domnul nostru Isus Christos, şi dezvoltarea ei liberă în deplină conformitate cu tradiţiunile ei strămoşesci, fără ca guvernul să aibă dreptul a se amesteca în guvernarea ei şi în afacerile ei interne. Fiitorul Archiereu este chemat a redobândi şi bisericei noastre dreptul de proprietate şi de dispunere asupra averilor bisericesci, fără de ingerinţa volnică a guvernului, şi dreptul de a-şi conduce şi organisa şcolile conformu spiritului, ce trebuie să domnescă în şcola creştină, şi conformu misiunii şcolii române în sinul poporului nostru.

Îndată ce se va fi câştigat autonomia bisericei noastre, faţa provinciei noastre bisericesci în multe privinţe se va schimbă, pentru că autonomia învolve sanarea multor rele, de cari suferim pre terenul bisericescu.

Autonomia ne garantază dreptul de a avê archierei aleşi sau cel puţin propuşi de clerul nostru, er nu aleşi şi propuşi de guvernul ţerei, care numai interesele şovinismului magiaru le caută chiar şi acolo, de unde politica ar trebui să fie cu totul eschisă.

Şcolile noastre şi mai virtosu gimnasiile noastre greco-catolice, asupra cărora guvernul şi-a usurpat dreptul de conducere didactică, prin autonomie s'ar scote din acestu jug ruşinos şi

Feuilleton.

Pedagogice res.

(Fine.)

Spiridonu face o faţă prastă. Nu-i vine să ridă. După câteva clipite se reculege, şi faţa lui mai perde din prostie. „Nu judeca pripitu, frate Nichifore. Fii cu răbdare şi vei vedea deosebirea aceea mai târziu,” dice cu o amestecătură de supărare şi de tristete.

„En mai du-te cu năroşile tale! Mariora ta este fetiţa cea mai drăgălasă şi mai bună de pre lume.”

„Va fi, frate, dar inchipuesce-ţi, Ionel nu scie nici măcaru ce însamnă a minţi!”

„Cu atât mai bine.”

„Dar cum să însufu eu băetulu grózá de minciună, cându elu n'are nici o idee despre ea?”

„Sunte Haralampie, nu mă lăsa, că nebunescu! Acum imi vine a crede, că tu de dragul teoriei ai fi în stare să esplic băetelulu têu tôte crimele şi păcatele şi grozăveniile, numai pentru ca după aceea să-i poţi spune, să se ferescă de ele!”

„Dor nu-lu voi lăsa în ignoranţă?”

„Omule, nu te doră capul, că pruncii tēi nu-şi câştigă cunoscinţa despre lucruri, cari mai bine ar fi, dacă nici odată nu le-ar sci. Mai bine fi cu băgare de samă, că de unde şi-o câştigă, şi atunci despărtesc-e fără cruţare de prietini, cari îi strică. Pară-ţi bine, că băetulu tēu nu scie, ce e minciuna, şi-ţi amănă prelegerea, până cându întăia dată bugi de samă, că o deprinde.”

„Bine, bine, dar etă Niculitā nu vre să umble la şcolā!”

„Niculitā e unu băetu forte cuminte.”

„Dor nu teai şi lenea lui sub scutul tēu?”

„Eu mă gândescu la anii tinereţelor mele, prietine.”

„Dar pruncii tēi umblă la şcolā şi încă cu multă atragere.”

„Să ū-o spunu așa între patru ochi, prietine Ergo, eu multu mi-am bătutu capul, ca să aflu, cu cine samănă ei în privinţa asta. Cu mine la nici unu casu. L'a pus păcatele pre profesorul nostru de limba franceză, să calculeze din protocoalele de clasă, că punêndu-se pre ūi câte şese ore de şcolā din cel optu ani gimnasiali imi lipsescu numai trei. Atăta am absentat eu dela şcolā.”

„Imi aducă aminte, că erai a dese ori bolnav.”

„Forte adevăratu, dar bóla, de care pătimiam mai a dese ori, era lenea.”

„Dar Nichifore, pentru asta dor nu vreai să te privescu de unu esemplu vrednicu de imitat?”

„Frate Spiridone, să-ţi spunu ceva: Ceea ce au păcătuitu omenii atunci în contra noastră, ceriulu le-o iertă numai pentru că au făcut'o din nesciinţă. Eu cetesc!” dicu eu ţinêndu o carte deschisă înaintea lui.

„Ce este? Stai, să-mi punu ochilari.”

„Ochilari? Ai lipsă de ochilari, omule?”

Sci tu, că tótă sciinţa, ce ū-al adunat'o în cel optu ani gimnasiali, nu aşi primi-o în schimb pentru cel doi ochi sănătoşi ai mei? Ţie planulu de învăţămintu ū-a stricat ochii. Altoru le-a împedecat ūi-a dezvoltarea plămânilor, pre alūi i-a făcutu omeni fără voce bună şi așa mai departe. Asta au făcut'o pedagogii. Eu am fostu renitent, şi mulţamescu lui Dumnezeu, că mi-a datu puterea de a fi renitent, căci etă suntu sănatosu ca mērul şi nu m'am absorbitu în Tacitū şi în Xenofon, mă potu încă veseli cu pruncii, simţescu ca unu june şi am putere întru mine ca unu bărbatu!”

ar fi conduse numai de auctoritatea noastră biserică, care nici odată nu ar pretinde, ca aceste institute susținute cu fundații create de credincioșii noștri să se pună în conflict cu spiritul național românesc și cu tradițiile și aspirațiile legitime ale nemului nostru.

Deci de fonduri și fundații, cari astăzi se administrează de ministrul de culte și instrucțiunea publică cu spese foarte mari, în puterea autonomiei biserică vor trebui să se administreze numai de organele noastre biserică, cari le-ar griji și spori fără de spese sau cu spese foarte puține, și la totu casul nu le-ar eloca numai în hârtii de stat, pre cari o catastrofă politică le face fără valoare.

În cadrul autonomiei recăștigate sinodele diecesane și provinciale ar reinvia, credincioșii s'ar interesa cu mai mare vioiciune de dezvoltarea și înflorirea instituțiilor noastre biserică și școlastice, și în tota provincia noastră biserică s'ar introduce o organizație și administrație uniformă, pre care nici chiar conciliile noastre provinciale în multe privințe nu au putut-o pune în viață.

Știm și noi, că recăștigarea deplină a autonomiei biserică este o problemă grea de deslegat. Însă pre lângă tota greutatea ei, pre lângă toate tendințele dușmănoase ale celor dela putere, noi credem, că unu Archiereu, care ar ave talentul de a porni și conduce o mișcare serioasă și înțeleptă în mijlocul poporului și clerului nostru pentru autonomie, și ar sci arătă celor dela putere, că denegarea autonomiei este o nedreptate strigătoare la ceru mai virtos în Transilvania, unde toate confesiunile și chiar și biserică romano-

catolică se bucură de autonomie, — unu astfelu de archiereu, pre lângă abnegațiunea și zelul, ce suntem în dreptu a-lu aștepta dela o căpetenie biserică, ar pute elupta și autonomia biserică.

A doua problemă, ce trebuie să o deslege fiitorul nostru Mitropolitu, este îmbunătățirea stării materiale a clerului nostru. Câtu de urgentă și importantă este această chestiune, noi am dovedit-o altădată pre largu în foaia noastră. Dacă această afacere nu s'ar pute duce la bunu sfârșitu în colțelegere cu guvernul țerei și cu episcopatul biserică catolice din Ungaria, ceea ce anevoe se va pute face fără de periclitarea independenței clerului nostru, atunci fiitorul Mitropolitu este datoru biserică sale, datoru clerului său, să o termineze câtu mai curându cu propriile sale și ale noastre puteri, așa cum a început-o cu propriile sale puteri fericitul Episcopu Ioan Bobu, fără de ale carui jertfe maritimose clerul nostru ar fi într-o stare și mai ticăloasă, decâtu cea foarte ticăloasă din ziua de astăzi. Se înțelege dela sine, că spre acesta avem lipsă de unu Archiereu, cari bunurile arhiepiscopesci să nu le considere de bunuri familiare, în cari să i-se căpătuască rudenile, ci să le considere în sensul sântelor canone de patrimoniul lui Christos, așa încâtu să-și subtraga multe dela sine, numai ca să potă îmbunătăți sôrtea clerului nostru. Nici nu se pote realiza unu lucru așa de importantu în unu timpu scurtu, ci numai de unu Archiereu, caruia după computul omenescu îi este datu, să lucre în direcțiunea acesta deci de ani. Îmbunătățindu-se sôrtea clerului, amu dobânditu mai multu chiar decâtu dacă s'ar fi făcutu sute de fundații pentru școlari, căci unu cleru bine dotat este în

stare a cresce biserică și națiunii și fără de stipendii conducători harnici.

De presente ne aflăm în fața unu pericolu mare, care amenință esistența noastră biserică și națională în temeliile ei. Înțelegem sub acestu pericolu lipsa totală de asile de copii confesionale și lipsa mijlocelor pentru susținerea caracterului confesional al școlor noastre romănesci, amenințat prin urcarea salarelor învățatoresci, ce are să se facă preste scurtu timp.

Spre a preveni acestu pericolu trebuie să avem unu Mitropolitu, care atâtu cu fapta câtu și cu cuvintul să scie însufleți pre credincioșii biserică noastre la jertfe mari pentru crearea mijlocelor, din cari să se înființeze asile de copii confesionale cu caracteru românesc și să se sporască dotațiunea învățătorilor în sensul legii proiectate.

Vederi largi, curajū bărbătescu, abnegațiune și înțelepciune politică încă potă face foarte multe în direcțiunea acesta, ca adecă să se salveze esistența și cultura noastră religioasă și națională prin asile și școle populare.

Sunt și alte probleme, ce fiitorul Mitropolitu trebuie să le deslege. Noi însă pentru îngustimea spațului nu le mai înșirăm aci. Dar și cele înșirate sunt de ajuns, ca să se vadă, că ce interese mari sunt legate de persoana fiitorului Mitropolitu. De aceea clerul nostru cu ocaziunea alegerii de Mitropolitu să pună la o parte ori ce interesu privatū și să caute numai la interesele generale ale biserică noastre. Fiesce care dintre noi să se desbrace de ură, invidie, amicitie și alte sentimente de asemenea natură, cari l'ar înclină spre vre-o persoană mai puțin capabilă de a purta înalta demnitate de Mitropolitu, și să nu se uite la aceea,

„Mulțămesc lui Dumnezeu, frate, că și-a mersu bine în butul tău.”

„Nu în butul meu, ci în butul celorlalți. Nu umbra să mă capacitez, că bine factu, dacă îndesă câte patru deci ori șese deci de tineri într-o chilie în fiesce care și câte șese ore și le mai dau afară de aceea ocupări, cari eră să le dea de lucru câte alte șese ore, și acestea toate le facu pre timpul. În care tinerul are să se desvôite și trucesce. Tineri slabu de ângeru se supun și peru. Dar alți se împotrivesc, trecu de nisce școlari rai, dar într'aceea rămân elastici și sănătoși la sufletu și la trup. En cercă, de implinesce tu însu-ți măcaru numai într-o și ceea ce aștepti, ca să implinescă bășutul tău celū de șapte ani. Atunci vei pricepe, de ce nu-i place de școlă.”

„Să-lu lasu dar să crească asemenea unu sêlbaticu?”

„Asemenea unu sêlbaticu? Dôr eu sunt sêlbaticu?”

„Eră-mi vii cu exemplul tău?”

„Eu dorescu numai aceea, ca pedagogu să închine teoriile și să concedă naturei să se desvôite. Noi avem să ne supunem legilor naturei, și toate împotrivirile filosofice, cari i-le facem, sunt totu atâtea nebunii.”

„Cugetat'ai vre-o dată asupra celor ce ai disc acuma?”

„Da, eu am observat, că toți cei ce nu s'au timpic în școlă, își formeză despre toate fiesce care ideile sale individuale.”

„Dar n'ai observat cumva, că ideile acestea de multe ori sunt foarte, nu știu, cum să le dicu, foarte —”

„Necălitate? Îți dau tota dreptatea.”

„Și nu ai observat cu o cale și aceea, că tu numai înmulțesci numărul acelor idei și teori? Nici nu mă miru de locu, cându aflu, că toate ideile altora tu le privești de totu atâtea nebunii. Dar alți ce voru face cu ale tale?”

Eu tacu și recunosc, că dialectica lui Ergo este hunică. Trebuie să-i concedu, că are în câva dreptate.

Er pre fața lui Ergo se așază unu suris ruităcios. „Veți, frate,” îmi dice, „nimica nu mă opresce, să privesc și eu teoria ta de o nebunie.”

„Teoria mea? Eu să am o teorie? — Așa va fi,” dicu eu după o pauză scurtă. „Dar teoria aceea a mea celū puțin nu purcede dintr-o propoziție abstractă filosofică, ci se întemeiază pre firea omului și are în vedere ținta și chemarea mai înaltă a lui.”

„Așa? Dar desvôit'ă-mi-o, rogu-te!”

„Observat'ai vre-o dată, cum își cresce pisica puil?”

„Cum?”

„La începutu rămâne totu lângă ei, îi linge și-i neteșcesce, îi lăptoză, îi încăldeșce cu trupul său și-i feresce de totu ce ar pute să le strice. Er după ce puil au crescutu, atunci bêtâna parcă întineresce erăși, se jocă și se tâvălesce cu ei, dă năvală asupra lor și se lasă a fi năvălită de ei, și puil nici nu știu, cum s'au făcutu așa de elastici. Ei învață a aleși, a sări și a umbra la înălțim. Mai întâi le întinde bêtâna cода sa, ca ei să se jocă cu ea. Acuși le aduce câte unu șorece viu și-i îndemnă, să se arunce după el și să-lu prină,

și după toate acestea mișlucii sunt pregătiți spre a se lupta pentru esistență.”

„Va să dică noi să ne crescem pruncii ca pre nisce pu de pisică.”

„Va să dică să nu perdem exemplul pisicii celei bêtâne.”

„A! Și aplicarea?”

„Pruncul se nasce în casa părintescă, și casa părintescă are să-lu pregătască la lupta pentru esistență.”

„Va să dică părintii să se facă dascăli?”

„Așa ar fi bine, dacă ar fi cu putință. Dar nu este cu putință, de ore ce înțărarea omului la lupta pentru esistență în zilele noastre pretinde foarte multe. Afară de aceea tatăl are să se lupte neînțetată pentru esistența sa și a familiei sale și prin urmare tota grija de copii ar trebui să se lase mamei. Aruncă numai o privire în natură și veți, câtu de frumosu e întocmitu acolo lucrul acesta! Pretutindenea se cuprinde mama cu puil săi, și chiaru între animalele monogame bărbătușul alergă după hrană, er mulerușă grijesce puil.”

„Asta o concedu. Dar tu încarci pre umerii mamei, ceea ce nu potă implini părintii amindoi.”

„Nu așa, eu nu vreu să stîrpescu școlile de pre fața pământului, dar ași dori, ca mai alesu educarea fetelor să se îndrepte așa, ca ele mai târziu să-și scie implini chemarea de mame.”

„Concedu, că este ceva în lucru. Esperința celū puțin —”

„Suntemu pre calea de a ne înțelege. Ce n'a iscoditu pedagogia filosofică! Avem asile de copii, școle populare, școle civile,

ce ar fi mai bine pentru sine sau familia sa, ci să caute numai la binele general al bisericii, și atunci de sigur se vor concentra voturile clerului nostru numai asupra unor bărbați vrednici, cari promovându bunăstarea și înflorirea întregii biserice, vor promova totodată și binele fiecărui dintre noi în particular.

La alegerea de Mitropolit. — Din mai multe părți ni s'a pus întrebarea, că ce pași s'a făcut pentru convocarea sinodului, care are să aleagă pre fiitorul Mitropolit.

Pentru liniștirea publicului răspundem, că după cum am putut afla pre cale privată, Consistoriul arhiepiscopalean deja în 3 Septembrie a. c. a înaintat la Majestatea Sa Monarhul pre calea ministrului de culte și instrucțiunea publică o rugare, în care i-a cerut, să binevoască a denumi comisari regesci, cari, conform praxei observate până acum în biserica noastră, au să fie de față la sinodul electoral.

Suplica a ajuns la ministrul de culte și instrucțiunea publică, însă din cauza frământărilor politice din Budapesta n'a fost înaintată încă la Majestatea Sa. Ministrul adecă are intențiunea, după cum se spune, să supună suplica noastră consiliului de miniștri și numai în înțelegere cu dâșii să-i facă propunerea la Majestatea Sa. Suplica însă din cauza altor chestiuni grave, cari au trebuit să se pertracteze în consiliul de miniștri acum de curând, nu a putut să fie supusă apăsării acelor.

Alte Consistoriul arhiepiscopalean, precum aflăm, atât la Ordinariatele sufragane cât și la alte foruri competente a făcut tot ce l-a fost cu putință, pentru ca să asigure completarea scaunului mitropolită prin alegere.

Revista bisericească.

Din Patrie.

Diarele din Budapesta aduc știrea, că ministrul-președinte Szápáry după întorcerea sa dela Viena ar fi declarat în clubul liberal, că cu cea mai de aproape ocaziune se va pronunța în parlament în chestiunea politicii bisericești. Punctul de vedere al guvernului va fi cât se poate de liberal. Acesta o credem, căci în Ungaria emulăz partidele în falsul liberalism, numai nu scim, unde vor ajunge cu el.

Roma.

Mai multe diare liberale au răspândit știrea, că starea sanitară a Sântiei Sale Leon al XIII-lea ar înșua îngrijiri serioase. Cu bucurie trebuie să constatăm însă, că foile acreditate la Vatican desmintă acea știre.

Sântia Sa a trimis parchii regale a Greciei din incidentul serbării jubileului de 25 de ani al căsătoriei o scrisoare de felicitare, care a făcut o impresie foarte plăcută în Atena.

Ca patriarh al Venetiei în locul regretatului Agostino S. Scaun apostolic a designat pre P. Bonaventura Soldatich, care este un bărbat foarte piu și erudit. El este de naștere din Dalmația și e de 63 ani. Guvernul italian s'a silit a zădărnici denumirea lui sub cuvânt, că ar fi slavofil. Se afirmă ca sigură numirea de cardinal a arhiepiscopului de Colonia Dr. Kremenz, care în anul viitor își va serba jubileul de 25 de ani dela consacrarea sa de episcop.

Francia.

Ferrata, nunțiu apostolic din Paris, care de luni petrece la Roma în

concediu, se dice că nu ar fi aplicat a se mai întorci la postul său, din cauză că s'a disgustat de purtarea guvernului francez față de biserică și nu speră, că guvernul ar accepta modalitatea propusă de S. Scaun spre umplerea scaunelor episcopale vacante.

Guvernul a vîndut prin licitațiune publică averea lăsată de repositul episcop Freppel pentru scopuri filantropice. Catolicii francezi au făcut colecte și au cumpărat înșiși cu 400,000 frs. acea avere, cedându-o pentru scopurile designate de celebrul episcop.

Revista politică.

Afaceri interne.

Ministrul-președinte, contele Szápáry, s'a întors dela Viena, unde a fost spre a prezenta Majestății Sale reșcriptele referitoare la închierea acestei sesiuni a parlamentului și la începerea celei viitoare. Deși poziția cabinetului se clătină atât în urma diferinței de vederi, ce domnesce între membrii lui mai ales în chestiunea politicii bisericești, cât și din cauza derutei suferite de guvern în afacerea încununării statuei lui Hentzi, totuși se speră, că de o cam dată Szápáry va rămâne la cârmă împreună cu toți colegii săi. Nu și va da ministerul actual dimisiunea, și dacă și-ar da-o, nu ar fi primită de Monarhul, din cauză că majoritatea parlamentară nu este în stare a forma din sine un cabinet mai bun; și ca să nu se pară, că se face pre voea opoziției, care lucră din răspuț la răsturnarea guvernului. Guvernul până la votarea bugetului are de cuget, să mai cêră o indemnitate de trei luni.

școlă de industrie, preparandii, tot pre sama fetelor. Acuși vom avea și gimnaziul și universitatea pentru fete. Tot atâtea instituții, cari au chemarea de a răpi fata din loc, unde are ea să fie: lângă mamă-să are ea să fie, lângă mamă-sa, care n'a învățat pedagogie ca dirigătoarele institutelor acelor, dar cunosc pre pruncul său, îl iubesc și-l consideră de onora și fericirea cea mai mare, dacă poate face din pruncul său om.

„Din acestea ași pute conchide, că școlă numai împedecă educarea.”

„Precum se dezvoltă școlă în zilele noastre, nu suferă îndoielă, că ea împedecă educarea. În loc de a purta grije de dezvoltarea trupescă a pruncului, în loc de a pune religioasă, — înțeleg cea pozitivă, — de temei, pre care să se zidesc apoi caracterul pruncului, în loc de a-l propune puțin, dar bine și cu temei, școlă pedagogiei moderne îl îndopă cu știință de aceea, carea întrece priceperea pruncului, de carea el în totă viața sa nu are nici o lipsă. De aceea el se și grăbesce a o uita.”

„Tu vești toate prea întunecate.”

„Lasă-mă, frate. De are cineva chemarea și strămurul de a se face om învățat, face-se va. Dar a îndopă capul băștului din popor cu tot felul de științe, pre cari el nu le poate mistui, și a o face acesta pre contul sănătății și al acelor cunoștințe, de cari ar avea lipsă în viață, asta este o crimă. Și ce să dicit despre pensionatele de fete? În nici unul nu lipsesc unelă aceea de tortură, carea o numesc omenii pianoforte. Dumneșeu meu,

afară cerul e senin, arborii și lucile sunt înverzite, și fetița șede la pianoforte, mai aruncă câte o privire pre ferestă afară, dar numai pre furiș, căci lângă ea șede profesora și numără netetată: Una, două, trei, una, două, trei! și fetița trebuie să esecuteze aria lui: O du lieber Augustin. Putem-mi-a spune, câte dintre fetițele acelea vor mai ave puțin și voință de a continua lucrul acesta, după ce-și ieau rămasă bună dela pensionată?”

„Dar spune-mi, frate, ce este aceea, ce pretinzi tu dela școlă?”

„Înainte de toate pretinzi dela școlă, ca într'nsa nu profesora de muzică, ci mama să fie dătoare de ton. Singur numai ea are chemarea și capacitatea de a-și cresce pruncul. Școlă să-l fie numai ajutătoare, și îndată ce ea trece preste marginile competenței sale și făcându-se de tot neatrănătoare începe a urmări tot felul de scopuri, cari le-au inventat pedagogii scriștiți, ea strică mai mult de cât dărege.”

„Cum înțelegi lucrul ăsta, Nichifore?”

„Cum îl înțeleg? Îți vine un pedagog și voesc să fac din școlă un tolceriu de toleranță și adună cu de-a sila în aceea și școlă prunci de tot felul de confesiune. Acolo pruncii aud în mai mulți ani dîlnic într'o formă ori într'alta, că credința aceea, carea o mărturisesc părinții lor și-i învățau și pre ei să o considere de lucrul cel mai sânt, — că credința aceea este un lucru indiferent. Spune-mi acum, frate, ce vor face pruncii aceia cu datorințele acelea, cari se întemeiază pre credință?”

„Într'asta ai dreptate!”

„Așa? Îmi pare bine. Dar altul vre să facă din școlă un tolceriu de patriotism. Nu cunosc un cuvânt mai uricios ca modernul patriotism.”

„Pentru Dumneșeu, frate, nu grăi așa! Tu îți bați joc de ce este mai sânt pre acest pământ. Ori cât de posomorât și turbure ar fi istoria evului vechi, o stea totuși lucește pre tărâul lui: iubirea de patrie. Iubirea acesta îmbărbăta pre omeni, când se părea, că toate-să pierdute, ea înșuflețea la fapte pre cei lași, singur numai ea îndemna pre omeni la jertfe, și tot ea —”

„Da, da, bunul meu, dar știi tu, ce era pre atunci patria?”

„Ceea ce este și astăzi.”

„Nici decum, ci eram sigur numai în patria mea, și dacă treceam preste marginile ei, nu aveam mai mult nici un scut. În Alemania mă ucidea ore cine, și nime nu-lu trăgea la răspundere; în Galia din contră, unde eram acasă, nu cuteza nime să se atingă de mine. Îți poți deci închipui, cât de tare mă simțiam îndemnat să iubesc și să apăr Galia. Astăzi — ori unde în totă lumea civilisată am parte de același scut, de care am parte și civil de acolo. Dacă astăzi am să-mi iubesc patria, am lipsă de alte indemnuri. Așa numitul patriotism, pre care-lu propun omeni netetată în școlă, este o unelă minusată în mâinile guvernului. Pruncul nici nu a ajuns încă să știe judecă, precum se cuvine, și îl și capacitează deja, că instituțiile țerei lui sunt cele mai bune, și că gloria lui cea mai înaltă constă în aceea, că îl pun în șirul cel dintău de bătae, și dacă voesc

Italia.

Campania electorală s'a început. Cel mai însemnat bărbat de stat italian, precum Rudini, Zanardelli, Brin, Pelloux și alții fără deosebire de partid, parte prin discursuri parte prin epistoli adresate către alegători, recunosc importanța și necesitatea întreitiei alianței, recunosc însă și aceea, că finanțele italiene sunt sdruncinate și prin urmare trebuie regulate. Noi cu greu credem, că va succeda ori căruia guvernă a regula în curând finanțele țerei, după ce întreita alianță cere jertfe nouă pentru susținerea păcii înarmate, era poporul contribuabil neavând de unde mai jertfi își caută fericirea în America.

Bulgaria.

La 27 Octombrie s'a deschis a treia sesiune a Sbraniei. În mesajul de tron amintesce prințul despre simpatia și interesul viu, ce a esperiat în călătoria sa, că-lă nutresc națiunile luminate ale apusului față cu bravul popor bulgar. Spune, că a fost cordial primit de către Monarchul Austro-Ungariei și Regina Angliei, precum și de bărbat de stat englez. Prințul constată cu bucurie bunăvoința Sultanului față cu poporul bulgar dovedită prin primirea afabilă a primului ministru bulgar.

Rusia.

Cu privire la finanțele rusești „Journal de St. Petersburg” publică un comunicat, în care se dice, că în cassa imperiului era la 24 Octombrie 505,500.000 ruble în aur, adică 2418 milioane frs, prin urmare cu mult mai mult decât totalurile disponibile ale bancei Franței (673,250.000 frs) și ale Angliei (36,000.000 lire șterl.). Singur tesau-

rul dispune de 12 1/2 milioane ruble în argint și 53,000.000 ruble în aur. Afară de aceea impositele se încasază regulat, era venitele statului s'au sporit în urma nouelor operațiuni comerciale. Acesta arată, că sunt false sci-rile despre criza financiară în Rusia.

Correspondințe.

Blaișu, 3 Novembre 1892.

Stimate Domnule Redactor!

„Tribuna” în numărul său 236 din 3 Novembre a. c. între noutățile zilei se ocupă și de persoana mea nefusimnată. Ansa la această distincție îi dă participarea mea la banchetul dat de oficialii direcțiunii financiare din Aiud în onora șefului lor, domnul George Popu.

Firesce că „Tribuna” nu se poate răbda, ca să nu-și manifeste și din incidentul acesta simpatia sa nutrită față de mine și ca să nu mistifice în cel mai tendențios mod faptele cele mai simple.

Nu ași reflecta la espectorările „Tribunei”, dacă nu ași ști, cât de ușor poate să fie sedusă opiniunea mulțimii. Apucăturile domnilor dela „Tribuna” sunt cunoscute omenilor serioși. Înjurăturile ei nu prind. Față cu domni dela „Tribuna” eu nu am cuvinte de a mă apăra. Cu ei nu stau de vorbă. Hula lor îmi spune, că umblu pe calea cea dreptă: lauda lor ași primi-o de insultă.

Pentru publicul mare însă, care ușor poate fi dus în rătăcire, ță vă spun în puține cuvinte, cum s'a petrecut lucrul cu participarea mea la banchetul din Aiud.

În zilele trecute domnul George Popu, directorul financiar din Aiud, a împlinit 25 ani dela intrarea sa în funcțiune de stat. Ocaziunea acesta o folosesc oficialii direcțiunii pentru a aranja în onora șefului lor

un banchet. La acest banchet între alți mă invită și pre mine. Eu fiind prieten și rudă cu iubitele participă la banchet. Acolo un participant îmi închină un pahar. Eu răspund, și fiind că în limba magiară am fost binevenat și maghiar a fost societatea, răspund tot în limba magiară. Toastul meu îl ridic în onora mesenilor, car îmi aș primit cu bunăvoință și cari s'au adunat în număr atât de frumos pentru a onora în domnul George Popu nu numai pre amoiat și pre cetățenul de naționalitate română, după cum se espimase un toastant. În onora, ce se face domnului George Popu ca unui fiu al poporului român, am dicit eu, că aș dori să văd un auguriu al erei aceleia fericite, când toți fii patriei fără deosebire de naționalitate în aceeași măsură ar fi onorați și îndreptățiți. Atunci patria ar fi puternică, și n'ar fi putere, care s'o potă birui.

Toastul meu a fost primit cu însuflețire, dar *innul* nu l'a cântat nimeni dintre cei prezenți, ci poate musica, la care eu am avut să-i prescriu programa.

Era faptele petrecute. Acum judece publicul cetitoru pre domni dela „Tribuna”.

Cât e pentru declarația mea din vară publicată în „Kolozsvár”, pre care „Tribuna” o află „revoltătoare”, aș dori să aflu: ce a fost în acea declarație „revoltătoare”? Eu prind rămasă cu „Tribuna”, că declarația aceea, făcându-se abstracție dela referințele personale, va subscrie-o tot Românul. Poftească „Tribuna” și o reproducă.

Ce e dar în totă afacerea?

Că domni, cari redigează „Tribuna”, nu au nici cea mai mică idee despre onestitate politică. Principiul lor conducător este a *ponegri* cu ori ce mijloce, a calumnia și astfel a se obrăde în fruntea nației. Pre cei ce sunt de păreri deosebite de ale dîșilor, îi calumniază, îi suspitionează, îi declară de trădători, numai ca să nu se potă observă sărăcia lor spirituală.

Am însă sperare, că poporul românesc va ști deosebi cauza sfintă națională de *parasiti politici* dela „Tribuna” și îi va ști arunca acolo, unde le este locul. Până atunci de progresu politicu-naționalu vorbă nu potă fi.

Primesce, Stimate Domnule Redactor, asigurarea frățescilor sentimente, ce Ți-le păstrează

amicul
Dr. Vasiliu Hossu.

Adunarea generală a IV-a a Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaișu.

Adunarea generală a IV-a a Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaișu, conform convocatorului mai înainte publicat, s'a ținut Duminecă în 30 Octombrie.

Decursul întregu al adunării a fost demn. Presidenta, domna Rosa Munteanu, deschise adunarea cu o vorbire frumoasă, în care cu pietate a făcut amintire despre dureroasă pierdere a Patronului Reuniunii, Escentisimului Domn Dr. Ioan Vancea. Adunarea a fost adânc mișcată de jalnica amintire a fericitului mitropolit și a dată espresiune pietății sale prin sculare.

Cetirea raportului a fost primită cu aplause. Din raportu relevăm, că reuniunea a dat pentru procurarea mobilierului dela internatul de fetițe din Blaișu suma de 1200 fl.

să se retragă, ca nu cumva să-l nimerescă din întâmplare vre un gionț de dincolo, fl și așteptă altul de dincoce, pentru că deserteză. Și asta însă a muri pentru patrie! Când voi să mori, atunci sunt în drept să ști, pentru ce să mori. Dacă în patria mea sunt liber și fericit, sunt gata a versă pentru ea și stropul cel mai de pre urmă de sânge, nu dora pentru că-mi este patrie, ci pentru că apărându-o îmi apăr de odată și libertatea și fericirea mea.

„Ubi bene, ibi patria.”

„Nu așa, frate, ci ubi patria, ibi sit bene, și patria facă, să fie așa, începă-o acesta deja în școlă, și atunci nu va mai fi de lipsă, ca patriotismul să fie un obiect de învățămînt. Ocupe-se școlă de lucrurile acelea, cari asigură fitorilor civi totă fericirea adevărată, ce o potă afla omul aci pre pământ, și atunci n'abia nici o grije, toți o vor iubi. Un om de omenie vre mama să facă din bășutul său, și din fata sa o muiere cuminte și sirguincioasă, într'asta să-i ștea școlă într'ajutoriu, și —

„Grozavă mai pot fi astăzi, Nichifore.”

Eu încep a rîde. „Știi, frate, ce a dicit un filosof al vechimii?”

„Firesce că ști, dar filosofii aceia au dicit multe, și eu nu știu, la ce te gîndesc tu chiar acum din cele multe.”

„Elu a dicit: Dați-ne mame bune! De pedagogi nu a amintit nimica. Și elu a avut dreptate. Tote cunoscințele acelea, cari sunt de lipsă la educare, le-a gravat Dumnezeu în inima de mamă. Cele ce aș adunat voi în cărțile acestea ale vostre, sunt nimica. Din miile de milioane de omeni,

cari trăesc și au trăit, nici unul nu a fost educat după regulile cele severe ale pedagogiei. Căcă numai în istorie, și vei afla, că bărbat cel mari au trecut prin tot felul de educare, dar aproape toți bărbat întru adevăr mari au avut parte de aceea, că la lăganul lor veghia o mamă bună.”

„Și părerea ta ar fi deci, ca —

„Cât este de veche pedagogia?”

„Concedu, că ea numai în timpurile mai nouă a ajuns să fie populară.”

„Ea nici astăzi nu e populară, și acesta e un noroc mare pentru omenime. Dar îți concedu și eu frate, că există un principiu pedagogic. Însă pre acela nu l'a inventat știința, ci l'a deprins mamele totdeauna fără de a ști, că-l deprind, și dacă aș sprigini pre soție-ta întru deprinderea lui, aș pută vinde biblioteca asta pedagogică unui anticuar.”

„Și principiul acela dice?”

„Pruncii tăi să nu te vadă lucrând, să nu te audă grăindu nimica, pentru ce l'ai certă, dacă l'ai vedă ori aș pre ei făcându-o ori grăindu-o. Pruncii adopteză din împrejurimea sa tote celea bune și cele rele. De vre decă să aș bucurie în pruncii tăi, premergi-le cu exemplu bun, era ceea-laltă parte a educării lasă-o în grijea soției tale și te mestecă în educarea pruncilor tăi numai atunci, când soție-ta chemă întru ajutoru auctoritatea ta de tată. Dar vremea trece, și eu aș ve să știu, cum era o casă a vechilor Romani.”

Partea cea mai frumoasă a adunării a fost fără îndoială disertația domnei profesore Leontina Negruțu despre „chemarea femeii române”. Aprobări vii și aplauze însuflețite au întrerupt și însoțit vorbirea frumoasă, pre cât de bine compusă pre atât de bine predată. Au fost într-o adevărată plăcută momente, ce doamna Negruțu ni-le-a procurată. Sperăm a pute publica în scurtă vorbirea această frumoasă.

Terminăm exprimându-ne părerea de rău asupra micului număr a celor ce au participat la adunare. Reuniunea femeilor are de scop a ajutată internatul nostru de fetițe, care a rămas atâtu de curând orfanu. Față de acestu internatu nu se vor aci însufleți mamele române din toate părțile? Durere, dacă nu. Însă noi asta nu o putem crede.

La lucru dar! Să sprijinim reuniunea femeilor române din Blăși!

Întru amintirea iubiților reposați.

Pentru repausatul Mitropolitului nostru *anul* au încurs:

Translatu din nrul 42	200 fl. 40 cr.
„Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blăși”	24 fl. 80 cr.
Dela M. O. D. Demetriu	
Cuteanu v.-prot. în Săcădate	2 fl. — cr.
Suma	227 fl. 20 cr.

Scire importantă.

După închierarea numărului de față, din locu foarte competentu primim îmbrucătorea scire, că atâtu **Maiestatea Sa câtu și guvernul și alți factori importanți sunt pre lângă dreptul nostru de alegere de Mitropolit, și astfel dreptul acesta al nostru este asigurat.**

Noutăți.

Biserica catedrală gr. cat. din Oradea-mare restaurată se va sfinți în 18. Decembre, ziua patronului bisericeii.

Iublet. Seminarul tinerimii române greco-catolice din Oradea-mare a serbat în 1. Novembre aniversarea de 100 ani ai înființării sale. Din incidentul acesta în 1. Novembre s'a celebrat Sânta Liturgie în biserica parochială de lângă seminarul, pontificându Rmulu dnă Rectoru Dr. Augustin Lăuranu, asistat de câtră superiorul seminarial și alți preoți gremiali. În 2. Novembre s'a celebrat o Sântă Liturgie pentru repausul sufletesc al întemeietorului. Cântările au fost executate de corul seminaristilor.

Institutul preparandial din Blăși a fost cercetat de visitorul reg. Dr. Erődi Béla, care în 28 și 29. Octobree a asistat la esaminarea elevilor din materia propusă până acum din toate obiectele de învățământ afară de studiul religiunii. Precum suntem informați, dl. inspector a rămas multămitu cu progresul dovedit de elevi.

Din diecesa Oradei-mari. On. *Ludovic Mărcușă*, până aci administratoru parochial în *Mădărașă*, a fost numit parochu totu acolo. — On. *Andrei Papp*, fost administratoru parochial în *Genciu*, a fost numit parochu în *Homorodul-de-mijloc*. — La internatul Pavelianu din *Beiuș* s'a numit medicu dl. *Georgiu Murășanu*.

Concursu pentru parochia Benic, din protopopiatul Albei-Iulie s'a scrisu cu terminulu de 20. Novembre a. c. Emolumintele: porțiune canonică 3 jug. arătoriu, 120 metre cucuruz, 140 zile de lucru și venitele stolare.

Din diecesa Lugosului. Cu terminulu de 15. Novembre se escrie concursu pentru parochia *Puiu* în protopopiatul *Jiu*. Emolumintele: 80 fl. din adjutul regesc, porțiune canonică de 8 jug. cl. I, 4 1/2 jug. islaz, folosirea cemetierului, grădină, casă și superedificatie economice (dară în stare slabă), stola îndatină și 30 fl. ca remunerațiune pentru catechizarea pruncilor dela școla de stat. — Cu terminulu de 30. Novembre se escrie concursu la postul de cantor-docente secundaru la școla gr. cat. din *Ticvanii mare*, în prot. *Oravișei* și la celu docentulu din *Boufariul superioru* în protop. *Ulpii Traiane*. Emolumintele la *Ticvanii*: 310 fl. din casa bisericeii, 10 fl. pausalu scripturisticu, 10 fl. competițiune itinerarie la conferințele învățătorești, 1 1/2 jug. arătoriu, cartir și 8 orgii lemne. La *Boufariu* emolumintele: 200 fl. și 3 fl. pausalu script. dela comuna bisericească, 5 fl. competițiune itinerarie, cartir și 5 orgii lemne.

Concursu pentru stațiunea docentă din Cincula-mare, vicariatul Făgărașului, s'a scrisu cu terminulu de 15. Novembre a. c. Emolumintele: 100 fl. din cassa alozială, 50 fl. din o fundațiune stabilă, 20 fl. din repartițiune, 5 orgii lemne și folosirea grădinei bisericeii computeate în 30 fl. v. a.

Alegerea de rectori la universitatea din Bucuresci s'a întâmplat Duminică în 30. Octobree. La alegere au votat 44 profesori și au obținut dl. *Titu Maiorescu* 26 voturi, dl. *Constantin Dimitrescu* 22, dl. *B. P. Hașdeu* 19, alți profesori au intrat mai puțin. Ministrulu va confirma din cei trei profesori pre unulu de rector și mai probabil, că acela va fi dl. *T. Maiorescu*. Fostulu rectoru *Al. Orescu*, fiindu înaintat în etate s'a retras în pensiune.

Cununii. Dl. *Ilie Hirianu*, teologu absolut și dșora *Valeria Oleanu* își vor serba cununia la 6. Novembre în biserica gr. cat. din *Sănmărtinul-săratu*. — Dl. *Ioan Popu* teologu absolut se va cununa în 13. a. l. c. cu dșora *Leontina Popescu*, fiica parochiului nostru din *Juculu-inferioru*.

Președinte la înalta curte de comptabilitate a fost numit fostulu deputat guvernamentalu *Hieronimi Károly*.

Redactoru la „Telegrafu Roman” din Sibiu în loculu dl. *Nic. Ivanu*, a pășit dl. *Silvestru Moldovanu*, fostu profesor în *Brășov* era în timpul din urmă comptabilu la „*Arieșana*,” institutu de credit și economii în *Turda*.

La universitatea din Budapesta prelegerile întrerupte din cauza colerei se reîncept în 7. a. l. c. Totu asemenea și la *politehniculu* din *Budapesta*.

Budgetulu Vienei de pre anul viitoru cuprinde venite de 32 milioane, era erogațiuni de 34 milioane de floreni, și presentă deci un deficit de 2 milioane, care este însă acoperit cu restulu cassei de 3 1/2 milioane din anul curentu.

Mantale militare noue. Ministrulu comunu de răboiu în loculu mantalelor foldsite până acum la armată, cari sunt gătite din postavă sură cu cuptușală de pânză, va să introducă altele de colore mai potrivită și cu cuptușală mai bună. La unele corpuri de armată s'au și împărțit cinc feluri, cari se deosebesc mai ales în colore. Cuptușala la cele noue e de postavă, e întărită de mantau prin nasturi și se poate deci și desface de pre mantau așa, că acesta corespunde și timpulu de vară și celu de iernă.

Un vapor rusesc bombardat de Români. Din *Sulina* s'a trimis următorea telegramă cu data de Vineri în 28. Oct. n. „Aci dimineță vaporulu „*Olga*,” alu societății particulare rusești *Gagarine*, venind din *Odessa*, a intrat în portu fără a se opri la loculu destinat pentru carantină. Somatu a se opri, vaporulu „*Olga*” nu s'a supus, ci a continuat a înainta spre *Dunăre*, înfrângendu astfel prescripțiile carantine. Atunci staționarulu român, care face poliția portului, s'a vădit nevoit a trage cu tunulu în vaporulu rusesc. Numai după ce staționarulu român a tras patru lovituri, din cari cele dintăi două erau

lovituri orbe, vaporulu „*Olga*” s'a oprit și s'a înapoiat la loculu destinat pentru carantină.”

Urmasulu lui Columb. *Don Cristoval Colon y de la Cerda, duce de Veragua*, descendentulu directu alu descoperitorulu Americii, n'a participat la serbările splendide din *Huelva* aranjate întru amintirea descoperirii Americii. Neparticiparea această a fostu bătătoare la ochi. Motivulu ei, după cum spun forte, ar fi, că ducele, care trecea dreptu unu omu foarte bogat, este aci ruinat, și cu câteva zile înainte serbării centenare a patra a strămoșulu lui i-se vindeau mobilele la licitație. Acum ducele de *Veragua*, care e abia de 50 de ani, trăese retras într'unu sat mic spaniolu, unde suportă sărăcia cu o mândrie adevărată castiliană. Elu a consacrat sume însemnate ameliorării agriculturii în *Spania*. Cum și-a perdat averea, e o enigmă, de ore ce nu era prădătoriu și trăia retras. Acum trei ani a fostu ministru de culte în cabinetulu liberalu alu lui *Sagasta*.

Pentru regularea Porții de feru ministrul r. u. de comerț și de finanțe au presentat camerei deputatilor unu proiectu de lege, prin care ceru, să se autorizeze ministrulu de finanțe, ca în decursu de trei ani — încependu din 1893 — să subministreze ministrulu de comerț 1,500.000 fl. spre a face navigabilă *Dunărea de jos* în apropierea Porții de feru.

Iranyi Dániel, președintele partidulu independenților din dieta ungară, a repostat în 3. a. l. c. în *Nyiregyháza*. Înormintarea i-se face astăzi în *Budapesta* pre spele casei deputatilor. Elu s'a născut în anul 1822 în *Toporc* din comitatulu *Scepusiei* și a fostu maghiaru neoașu, căci l'a chemat *Halbschuh*. Partidulu independenților și celu alu 48-istilor au decis, să facă totu posibilu, ca să așeze catafalculu repostatulu în porticul *Academiei de științe*, și conductulu de înormintare să pornescă de acolo.

† **Basilu Popișanu.** Subscriși cu inima frântă de durere aduc la cunoștința conșăngenilor, prietenilor și cunoșcătorilor tristulu anunț, că *Basilu Popișanu*, căpitanu ces.-reg. pens., posesoru alu crucii pentru merite militare cu decorațiunea de răboiu, alu medaliei pentru răboiu și alu crucii pentru servitulu militar, membru alu „*Asociațiunii transilvane*,” acționar și cassaru la institutul de credit și economii „*Bistrițana*,” după unu lung și greu morbu și-a dat blândulu său suflet în mânilu Creatorulu aci la 28. Octobree 1892 la 2 ore p. m. în alu 59-lea anu alu vieții și în alu 15-lea alu fericitei sale căsătorii. Rănășițele pămâtesci se vor așeza spre odihnă eternă în cimiterulu romano-catolicu din locu *Duminică* în 30. Octobree 1892 la 2 ore p. m. Sânta liturgie întru repausulu său se va celebra în 31. Octobree 1892 la 9 ore dimineță în biserica română gr.-cat. din *Bistrița*. *Bistrița*, Vineri în 28. Octobree 1892 st. n. Fie-i țărna ușoră și memoria eternă! *Anastasia Popișanu* născută *Mamă* ca soție, *Vasilie* și *Cornelia*, ca fi.

Casuri de morțe. *Simion Bocșa*, fostu archidiaconu și protopopu emeritu, parochu în *Cătelulu-român*, decorat cu crucea de aur cu coronă pentru merite, în 26. Octobree st. n. 1892 la 8 ore a. m., după unu morbu de 2 săptămăni, provăditu cu SS. Sacraminte ale muribunților, și-a dat nobilulu său suflet în mânilu Creatorulu în anul vieții sale pline de activitate alu 94-lea, era alu preoției alu 67-lea. În adormitul a perdat familia unu părinte adevăratu, biserica română gr.-cat. pre modelulu preoției, care și-a sacrificat întrăg vlața sa lungă și laborioasă în modu desinteresat sublimu misiunii, era națiunea pre unu veteranu luptătoru devotatu causei. — *Petru Marinu*, rigorisant în medicină, după grele suferințe a repostat în 29. Octobree în *Căpușulu de Câmpie* în alu 24-lea anu alu etății, lăsându singur pre neconsolata sa mamă. În veș amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Censura și interdicțiunea operei lui Petru Maior, „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“.

De Teodoru Bogu em. profesorul gimnaziului.

Societatea literară „Petru Maior“ a junimii române studioase din Budapesta a conceput fericita idee de a reedita scrierile lui Petru Maior, din cari în anul 1883 a și publicat volumul I „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“. Transcrierea cu litere latine s'a făcut de Georgiu Crăniceanu, originariu din Bănat, astăzi profesor și medic în România, Georgiu Popu din părțile Sătmărene, de prezente profesor la gimnaziul greco-catolic în Beiuș, și Georgiu Ilea, din părțile Turdene, acum avocat în Cluș, presupun că cu concursul și alii altor membri ai societății și cu consiliile vre-unora dintre bătrâni.

Tinerii de atunci, astăzi bărbați de pușcuniune socială distinsă, au premis textului propriu al operei epocale o introducere meritorie, în care se ating și vicisitudinile edițiunii prime din anul 1812. Așa între altele la pag. XIX se scrie, că „guvernul aristocratic de atunci folosindu-se de toate mijloacele, ca această istorie să nu poată trece prin forfecile censurei, o interzisese, până ce autorul apărându-și cu multă energie opera sa, înduplecă pe palatipul arhiduce Ștefan, ca să casseze interdicțiunea cărții, și să-luă în funcțiunea ce avea“. Acestea cu puțină variațiune se află și la pag. XXXIV seria 8—13 luate dela dl Bărbăntu, numai că acesta nu amintește cenzura. În cele citate se resumă, după puțintica mea cunoștință, tot ce s'a știut până astăzi despre cenzura, respective interdicțiunea operei.

Aflându de curând unele documente, cum cred încă nevalorate în istoria literaturii noastre, mă grăbesc a lămurii cestiunea despre cenzura și interdicțiunea memorată, cu atât mai virtuos, că valoarea operei și a autorului pretinde a nu trece cu vederea nici cele mai neînsemnate notițe relative la istoria lor. În această lucrare nepretențioasă am înaintea ochilor adevărul așa de frumos exprimat de gloriosul pontif Leon XIII: „Acea să stea înaintea minții scriitorilor, că prima lege a istoriei este, să nu cuteze a dice nimic fals, a doua să cuteze a spune adevărul, ca nu cumva să nască în scriere suspiciunea de parțialitate, a de rancore.“¹⁾

Înainte de a intra în meritul obiectului reflectez, că în ambe locurile citate mai sus se află numele palatinului arhiduce Ștefan, ce nu e decât o regretabilă eroră de tipar, căci se știe, că pre atunci a fost palatin arhiducele Iosif, ales în dieta conchemată la Poșon pre 6 Novembre 1796, mort în 13 Ianuarie 1847, în care an l-a urmat fiul său Ștefan, întâi ca locțitor, apoi ales de palatin în dieta conchemată la Poșon pre 7 Novembre.

Acestea premise, ecă ce am aflat în documentele, ce-mi stau înainte, și din cari aduc locurile mai pregnante în traducere verbală, unele și în textul original latin, adăugându în fine câteva reflexiuni fugitive.

„Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“ s'a revădit, censurată și aprobată de Constantin Diaconoviciu Loga (vezi mai jos însuși răspunsul autorului). Despre necăria-va pedecă ridicată în contra tipării operei din partea censurei preventive nu cunosc nici un document. Cari le am înainte-mi, se referesc la interdicțiunea operei tipărită și mare parte deja răspândită în public.

După ce a eșit opul de sub tipar și a ajuns la cunoștința episcopului Ioan Bobu, acesta adăncu supărat pentru cele

¹⁾ Epist. an. 1883 de studio historiae ecclesiasticae ad genuinos fontes exigendo.

scrise la pag. 204, 336 și următoarele, ¹⁾ ca să nu-l rămână numele pătât la cei ce nu-l cunosc și la posteritate, prin reprezentarea sa datată din Blăși 4 Mai 1813 a cerut intervenirea guvernatorului Transilvaniei Georgiu Bánffy, ca să se scotă din carte paginile vătămătoare, și până atunci să se sisteze vinderea cărții. Arhierul indignat nu rămâne dator autorului, despre care serie în reprezentarea citată: „Petru Maior, odinioară archidiacon (protopop) al Gurghiuului în această diecesă, astăzi fără recomandarea mea numai prin mijlocirea altora revisor în Buda, a publicat istoria pentru începutul Românilor în Dacia, nu știu cu a cui aprobare; în aceea într'adins și cu stăruință cuvenită a introdus unele — măcar nu se ține de scopul istoriei și de integritatea ei — numai spre a-și sătura rancora în contra mea, concepută odinioară dora de acolo, că l'am înfruntat pentru escese, cum s'a cădat, și mai pre urmă înmărită, că nu l'am făcut canonic; dar mai ales pre paginile 204 și 336 și următoarele a vrsat multe, prin cari a arătat cele mai învederate dovezi despre spiritul său cu totul nepăciuit, turbulent, nesciutor a se supune sorții, superiorilor, și prin acesta chiar vedintei divine, precum și despre limba mscătoare și ura esacerbata în contra mea.“²⁾ Episcopul, espunându mai încolo motivele, pentru care nu poate trece cu vederea batjocurile lui Maior, mai ales că erorile aruncate între glote (in vulgus) conturbă liniștea publică, micșorează încrederea subalternilor și debilitază ascultarea, se rogă de guvernator „a dispune, ca răspândirea istoriei numite să se împedeze, până ce nu se va curăți de acele scaderi, și autorului să se revoce în memorie obligațiunea de a se reține dela asemenea cutezante temerare, și să i-se înfrine pruritul de a vrsă și a da în public ori și ce fără de minte.“³⁾

Gubernatorul cu reprezentarea datată din Cluș 12 Mai 1813 a subțornat palatinului arhiduce Iosif scrisoarea episcopului în copie și l'a rugat „a demanda, ca cercetându-se mai pre larg căințele, cum se par juste, cartea de sub întrebare să se corogă de tot în respectul acesta, era până atunci să se sisteze îndată sub pedepsă vinderea exemplarelor existente; de cumva însă opul ar fi deja răspândit, să se procure domnului episcop satisfacere cuvenită, și autorului să se adstringă în faptă la revocarea publică a expresiunilor necuviincioase.“⁴⁾

În urma acestora palatinul sub 30 Mai 1813 Nr. 836 a însărcinat cu investigațiunea obiectului pre consilierul Ioan Latinoviciu directorul de cancelarie. Acesta în relațiunea sa din 13 Iunie 1813 serie palatinului, că a chemat la sine pre Maior și l'a informat despre acusa episcopului Bobu. Maior l-ar fi răspuns, că episcopul nu se numește nicăiri în cartea memorată, ci se atingă scaderile vigeante în cultura poporului

¹⁾ În edițiunea cu litere latine pag. 189 seria 7 din jos „Familia Topa“ până la finea alineatului, și pag. 323 alineatul nou „Nici odată“ până la pag. 326 . . . „fundățiunea sa.“

²⁾ Petrus Major . . . ad suum in me livorem, forte exinde olim, quod propter excessus, prout oportuit, oburgassem, conceptum, et demum, quod canonicum non fecissem, auctum, unice pascendum inseruit, et praesertim paginis 204 et 336 et sequentibus multa evomuit, quibus animi sui prorsus inquieti turbulenti, fortunae, superioribus, et eo ipso divinae providentiae parere nescit, linguae mordacis odique in me plus quam vatiani specimina luculentissima prodidit.

³⁾ Dignetur eam facere dispositionem, quo praefatae historiae divulgatio, usque dum a similibus naevis perpurgetur, impediatur, et auctori ab huiusce modi temerariis ausibus sibi temperandi obligatio in memoriam revocetur, pruritusque inconsulta mente quaevis effudiendi et in publicum mittendi dometur.

⁴⁾ Demandare dignetur, quo uberius indagatis his, uti videtur, iustis querelis, in questionem vocatus liber hac in parte penitus corrigi, illucque autem praesistentium exemplarium distractio sub poena illico sisti velit, casu vero, quo opus hoc iam divulgatum foret, laeso domino episcopo debita satisfactio procuraretur, et auctor ad publicam revocationem inconvenientium expressionum efficaciter adstringatur.

român. ¹⁾ Mai încolo dice consilierul, că observându atât dintr'o vorbire mai lungă, cât și din însuși contextul căinței episcopului, (tam ex longiore sermone, quam etiam ex contextu ipsius querelae episcopi,) cumcă între episcop și între Maior au existat, ba și de prezente există disarmonie, s'a abătut dela incușițiunea verbală și a dată lui Maior punctele interrogatōre, ca să răspundă în scris.

(Va urmă.)

Eufrosina.

(Continuare.)

„Așa de gânditoare, copila mea?“ îi dice preotul zimbind.

„Sunt atât de fericită, domnule părinte. Tata se învoescă acum la căsătoria mea cu Armand. El însuși îi va scrie.“

„Mulțămită lui Dumneșeu, Eufrosino! Asta e o veste foarte îmbucurătoare. Și când te voi vedea ca mirășă?“

„Cât de curând, domnule părinte. Dta să ne cuunți, dta, părintele meu sufleteșu. Căci astăzi aș fi nedemă de Armand, dacă nu era dta, ca să mă înveți a cunoșce și a iubi pre Dumneșeu!“

„Nu mie, ci lui Dumneșeu mulțămescă pentru grația dăruită, fata mea. El îți trimite binecuvintarea sa și-ți va arăta bună-tatea sa și mai mult, dacă totdeauna te vei ruga lui cu aceeași încredere și iubire ca și până acuma.“

„O, părintele meu, așa voi face. Îți mulțămesc din tot sufletul pentru grijea, ce mi-o porți.“

„Mergi la biserică, Eufrosino, căci nicăiri nu este omul așa de aproape de ceri ca la piciorale altarului. Eă trebuie să mergă la bătrâna Catarină. Ea dă semne de pocăință.“

VI.

Trezire amară.

Trei zile mai târziu Eufrosina sta la masa de scris. Tatăl său i-a fost dat scrisoarea promisă către Armand, și ea se grăbia să mai adăgă câteva cuvinte. Mult nu-i scria. Dar de ce să fim așa de nemodești tradându taieie unei inimă, în cari se cuprinde un viitor dulce și plin de fericire și nici umbră de bănuire, că soarta ar pute să sdrobescă acelea chipuri iubite?

Închide scrisoarea și o pune la piciorale statuei Precuratei Feciore cu încredere fișcă și suspină: „O, fi-mi întru ajutoriu Tu sfintă Feciore în încercarea acesta grea, căci eu nu am mamă, carea să mă sfătuescă și să-mi porțe grijea!“

Chiar atunci intră Mineta.

„Vino, Mineto,“ dice Eufrosina. „Să ieșim la aer curat.“

„Stă la dispoziție, domnișoră. Ai pute cerceta cu o cale pre bătrâna Catarina. Sărmana e așa de tăcută și lăsată cu totul în voea lui Dumneșeu; numai atâta dice, că nu v'a pute muri liniștită, până nu-și va deschide inima înaintea domnișorei Eufrosina.“

„Sărmana Catarina! Și i-ai spus, cât de mult o compățimesc și că i-am lertat din inimă toate cele ce mi-a greșit?“

„Spusu-i-am, domnișoră, dar acesta nu o liniști, și n'am potut împăca de loc, până nu l-am promis, că te voi ruga, să o cercetezi.“

¹⁾ Qui mihi respondit in praedicto libro nullibi episcopum nominari, verum naevos vigentes in cultura gentis valachicae attingi.

„Voi merge dar, căci tata nu m'a oprit decât simplu din cauza, că aiurează și totu' blastemă. Vino, Mineto, de mă însoțesc!”

Cameriera lea pre brațu' mantaua stăpânei sale, și amîndouă pornesc spre sat.

Eufrosina vorbia' despre viitoriul său. Promitea Minetei, că dacă se va face princesă de Champfleury, ea va rămâne și pre mai departe cameriera ei cea dintâi.

Amîndouă erau vesele vorbindu' despre viitorii

Așa au ajuns în sat. Aci toate păreau vesele și pline de viață. Cel mai bătrân ședea la poartă și se sfătuiă, ér copiii se jucau pre drum. Eufrosina saluta prietinos în toate părțile, până ajunseră la locuința bătrânei Marta. Era aproape de casa parohială.

„Fost'a preotulă astăzi la amădi la Catarina?” intrăbă Mineta pre bătrâna, carea era în poartă.

„A sfătuit'o, să fie răbdătoare și să sufere în liniște. Dar ea a răspuns: — Da, cându' îi voiți fi spusă toate. — Preotulă s'a depărtat în tristată.”

„Se vede, că starea Catarinei l'a intristat,” duse Eufrosina. „Ore ce să aibă sormană să-mi spună?”

Ea intră înăuntru, ér Mineta se duce în sat, să-și cerceteze nisce cunoscute.

Catarina zăcea cu ochii închiși. Măniile și-le ținea pre peptu'. Pre păretele de lângă ea era o cruce și de desubtulă crucii ardea o lumină de ceară, ce arunca rađe debile pre trăsăturile foarte schimbate ale bolnavei.

Ochii Eufrosinei se umplură de lacrimi.

„Dorme, Marto?” intrăbă încetisoru'.

„Nu, domnișoră, așa stă ea totă ziua.”

Bolnava aușindă vorba își deschide ochii, și dintr'însii strălucesc o rađa de bucurie, care spune, că bolnava recunoște pre Eufrosina.

„Buna mea Catarină,” duse ea cu compătimire, „spune-mi, cum îți merge?”

„Îți mulțămesc, Eufrosino, că ai venit,” gângăvi bătrâna. „Nevrednica Catarină îți va spune toate și apoi va muri în pace.”

Marta aședă un scaun lângă patu', aduse un păharu' cu apă pre masă și apoi se depărtă.

„Fii cu curaj, draga mea!” duse bătrâna. „Îți voi spune multe lucruri triste, dar nu am ce face, trebuie să le știi și tu.”

„Începe, Catarino, eu te voi asculta până în sfârșit.”

„Este istoria familiei tale, este curatulă adevăr. În préjma morții nu mintesc nimeni. Mă tem de mania lui Dumneșeu, ca să te mai înșelă și acum.”

Tăcu apoi câțva timp, ca și cându' ar voi să-și adune toate amintirile, și apoi începu:

„Despre tinerețele mele puțin îți pot spune. Am avut părinți buni. Nu aveam altă gând, fără numai să-și crească pruncii în frica lui Dumneșeu. Mai ales asupra mea a avut acesta o influență mare. Încă nu eram de șesșeprețede ani, cându' l'am rugat, să-mi permită a intră într'ună clăstru O, draga mea, atunci eram într'adeveră bună și iubiam pre Dumneșeu din totă inima. Dar étă că în clăstru se trezi în mine vanitatea. Am părăsit casa domnului și m'am aruncat în valorile lumii.

„La părinți nu m'am mai dus, ci am trăit între străini, până cându' m'am maritată după un bărbat din popor. Dar am

nimerit'o câtu' se pôte de rău și în scurtă timp ne-am despărțit. Tineră nu mai eram și cu atâtă mai puțină frumoasă. Silită de împrejurări am intrat în servită într'un hotel renumit din Paris. Aci se întâlneau mulți revoluționari cu multă mai înainte de izbucnirea revoluției și aci și-au făurit armele. Acolo m'am stricat și eu adăpându-me din fuvăăturile lor cele veninoase, carii au adus țara la perire. O, cum vedu' eu astăzi mișelile acelea în adevărata lor față!”

Era așa de mișcată, câtu' trebui să se odihnescă. După aceea continuă: „Despre mine și-am spusă destule. Acum vreau să-ți descriu familia stăpânilor mei de atunci. Domnul era un sălbatec fără credință și fără Dumneșeu. Nevastă-sa era o femeie slabă și i-se supunea întru toate, dar avea o inimă nobilă și bună. Aveam doi copii, frumoși ca doi îngeri. Parcă-i vedu' și acum: pre micul Victor cu trăsăturile lui nobile și cu ținuta lui plină de curaj, și pre frumoasa Margarită cu bucele ei întunecate ca noptea și cu ochii ei plini de patimă. După mórtea tatălui vedu' petrecu un timp în Saumur împreună cu copiii, dar se întorse acasă éráși la cafenea din Paris, unde întâlnirile revoluționarilor acum erau mai înflăcărâte și mai dese.

„Copiii creșcuti între astfel de împrejurări firesc că se țineau cu trupul cu sufletul de partida revoluționarilor. Margarita după dărmasarea Bastilei o luă spre Versailles. O urmăria asemenea umbrei un — dar numele lui nu va trece preste buzele mele. Era un aristocrat din părinți pii și creștini, viața cărora a amărît-o așa de mult prin purtarea sa mișelă. Margarita deveni sălbatecă și nebună, precândă din contră Victor era un republican condus de principii nobile și ducea o viață cumpetată. La mórtea mamei lor s'au întâlnit în Nantes, dar Margarita făcu totu' ce putu, ca să scape de frate-său. Aristocratul acela a fost vestitulă Liberté. Elă se logodi cu ea pre lângă totă împotrivirea lui Victor, care-lă desprețuia nespuse de tare. Pre soru-sa o iubia foarte mult, și așa n'a voită să le strice pacea. Liberté era putredu' de bogat. Dar cum? Conștiința lui era întinată cu totu' felulă de mișelii. Pre preotulă, care l'a botezat și instruit, elă și cu Margarita l'au legat de cõda unui cal și l'au lăsat să-lă trāe. Și apoi ca doi pungași isteți au despoiat sute de nefericiți, ce le cădeau în mână.

„Victor prin zelul și curajul său se făcu căpitan. Elă a cercat toate mijlocele, să-l îndrepte, dar înzadar. Într'o și trebuia să părăsescă Vendee-ulă. Soru-sa aranjă de rămasă bună o serată splendidă. Pre la mijloculă petrecerii, cându' voea bună era la culme, cineva bate în ușe. Întră un tineră cam de douăzeci de ani, palid și obosit, cu hainele rupte și cu picioarele rănite. Era un ofțeru' din óstea regescă și cerca scăpare la fratele său Liberté. Lui i-s'a făcută milă, căci sângele apă nu se face. Dar fără de învoirea Margaritei nu se putea nimica. Ea îl făcu atentă la urmări, și în ziua următoare Liberté își trāi pre fratele său înaintea tribunalului. A fost judecată ca desertor, și pedepsă l'a fost decapitarea. Cuvintele lui din urmă au fost o rugăciune pentru fratele său Cainu'. Dar și Margarita își perdu fratele. Acesta îngrețoșat de cru-

șimea loră îi părăși, câtu' nici de nume nu i-se mai auđi.

„După domolirea revoluției Liberté și Margarita se mutară éráși la Paris. Totu' anulă le aducea câte un copilă, dar tot era un urf ca spiritele întunecului și aveau la gâtă semnulă lui Cainu', o pată mare de sânge, și nici unulă nu ajungea etatea de patru ani.

„Liberté îngrozit își cânta totu' felulă de distrageri, și totu' așa făcea și Margarita. Într'acestea li-se născu un prunc, frumos ca o flóre și fără de semnulă acela, adevă totuși îl avea, dar elă abia, abia se vedea. Eu eram totu' cu ei și mă bucuram, că în sfârșită lucesc o rađa de noroc și pentru vinovații de ei. Într'o și Margarita se duse de acasă, și prunculă apropiându-se de foc se arse de mórte. Liberté infuriându-se își alungă nevasta și se divorță. Ea se marită în scurtă după un generală avut, dar cu acesta a fost și mai nefericită și după câțva ani muri în tuberculosă.

„Eu am rămasă la Liberté, căci elă mai avea o copilă. După mórtea micului Orest Margarita născu o fată, frumoasă ca și acela, dar semnulă nu-lă avea de fel. Eu am însoțit pre Liberté pretutindena înlocuind pre mama și îngrijitorea copilei. Într'acestea elă își schimbă numele pentru a treia óră. Eufrosino, vei fi găcită deja, că tu ești acea copilă. Să știi, că tu sameni foarte mult cu omoritulă Avelu'. La privirea ta glasulă conștiinței lă torturază nefcetat pre tatălă tãu. Acum am ajunsă la fine, tu știi toate, tu cunoscă acum blăstemulă, ce zace pre tatălă tãu. Și eu nu mai ceru' alta, decât să potă muri în pace, sperând în îndurarea lui Dumneșeu.”

Eufrosina în decursulă acestei istorisiri lungi a ședută nemișcată, cu capul plecat. Fața i-se făcu palidă ca mórtea, și abia putu' întrebă:

„Catarino, aceste toate suntă adevărate?”

„Precum este un Dumneșeu în ceriuri, care mă va judeca!”

„Mori în pace! Împărțășirile tale mi-au turburată noroculă. Dar îți mulțămesc. Dumneșeu nu mă va părăsi!”

Muribunda închiă: „Dacă nu-mi crești, intrăbă pre domnulă preotă, elă le știe toate acestea și încă pôte mai multe.”

*
*
*
(Ya urmă.)

Bibliografie.

Mitropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa. *Știță biografică.* Blăși 1890. 8° mică. Prețulă 10 cr. Venitulă curat este destinată pentru internatulă de fete din Blăși. Recomandămă lățirea acestei prea interesante scrieri în cercuri câtu' se pôte mai întinse.

Cărți aprobate de înaltulă Ministru de Culte. *Carte de citire* pentru școlele primare române prelucrată după mai mulți autori de Georgiu Zaharia învățator. *Partea I.* pentru anulă ală 3-lea de școlă legată 24 cr. *Partea II.* pentru anulă ală 4-lea și ală 5-lea de școlă legată 28 cr. — Ambele cu mai multe ilustrații în text. Suntă admise și recomandate sub Nr. 9713 din 23 Martie 1892. Se află în editura lui *Enricu Zeidner librară în Brașov* și în toate librăriile, ceea ce se aduce la cunoscința Dloră învățatori și directori locali și cercuali spre orientare N. B. La 10 esemplare se dă un esemplar pentru copii orfanii.

Economie.

Plantarea arborilor toamna. Avantajele plantărilor făcute toamna le recunosc toți pomologii. Arborele plantate toamna nu numai se prinde mai sigur, dară nu suferă în grad mare nici din cauza transpirației, prin care se conturbă desvoltarea lui.

Când plantăm arbori toamna, fiind că vegetațiunea e aproape sistată, nu este fertată, să-i rățezăm, ci în primăvara următoare dacă am observa, ca raiii sunt prea deși, îi curățim, lăsând numai atăția, câtî cugetăm, că-i pot rădăcinele.

Unii sunt de părere, că când se plantază arborii toamna, să li-se facă gropi mai afunde, ca să nu degere rădăcinele preste iernă, mai ales când-i frig și sec. Ce e drept, plantarea mai afundă a arborelui îi scutesce mai bine rădăcinele contra gerului, dară să nu uităm, că cu cât este mai afundă plantat arborele, cu atăta străbate mai greu aerul la rădăcina lui. De aici provine apoi, că arborii plantați afundă nici când nu sunt trairici. Ca să scutim arborii tineri contra frigului, e consultat a pune plvă în jurul lor. Fiind că în plvă se ținu șorecii, este mai bine, unde se pte, să se pună în jurul arborilor plantați toamna ramuri de brădișor (juniper), prin cari străbate ușor și aerul. Altcum trebuie să scim, că nu ușor strică frigul arborilor, de otece cu cât străbate mai adănc, cu atăta perde mai mult din asprimea sa.

Udarea pământului în jurul arborelui prinde bine și la plantarea de toamna ca și la cea de primăvară. Scopul udării nu este numai ca arborele să albă umeđala de lipsă, ci și ca muindă țarina să o facă a străbate printre rădăcină și a le obduce deplin.

Cine voesce a se bucura de avantajele plantării de toamna a arborilor, să nu o amâne, până ce se răcesce pământul cu totul, ci să o facă mai de timpuriu. Timpul cel mai acomodat pentru plantarea de toamna este capetul lui Octobrie și zilele cele dintăiu ale lui Novembre. Știința și praesa au dovedit, că arborii plantați în restimpul acesta au prosperat tot deuna mai bine. Dacă e toamnă bună și căldurosă, se pte face plantarea cu succes și mai târđiu.

Cum se pte constata, că ore de a feta e cutare vacă? Se pte constata după următoarea procedură foarte ușor: Luăm câțiva picuri din laptele vacii, și-i lăsăm într'o sticlă curată plină cu apă de fântână. Dacă picurii dispar în curând și se mestecă cu apa, vaca nu-i de a feta. Din contră dacă picurii se ținu de olaltă și se așadă la fundul sticlei e semn, că vaca îi de a feta.

Revista comercială a săptămănei.

După ploile din săptămăna precedentă temperatura a scăduțu așa, căt în vre-o câteva nopți a și înghetat. Preste și lucind șorele e cald și plăcut. Sămăntărele de toamnă în celea mai multe părți ale țerei au răsărit bine și sunt frumose.

Tirgula de bucate din Budapesta nu a fost așa favorabilă ca în săptămăna precedentă. Transporturile de bucate au fost mari, dară neguțitorii de bucate fiind ocupați cu luarea în samă a bucatelor deja cumpărate, nu a ărefectat la cumpărări nouă; afară de aceea staguarea pietelor din străinătate au produs o direcțiune nefavorabilă și în piața din Budapesta. Prețurile bucatelor preste tot ărași au scăduțu. **Grău** a sosit în piața mult, din care causă prețul s'a redus cu 10—15 cr. Circulațiunea săptămănală a fost cam de 130.000 măji m. S'a dat pentru maza m. fl. 7.80—8.30. **Săcară** nici nu a fost oferită în cantități mari, dară nici cercată nu a prea fost. S'au trecut în decursul săptămănei cam 6000 măji m., plătindu-se maza m. cu fl. 6.40—6.50. **Ovėsă** a sosit mult și a fost destul de cercată, prețul de o cam dat a rămas staționar maza m. cu fl. 5.30—5.85. Circulațiunea săptămănală se calculă la 9000 măji m. **Cucuruză** și în săptămăna acăsta s'a oferit relative puțin și s'a petrecut aproape 20.000 măji m. s'a plătind maza m. cu fl. 4.78—4.83.

Tirgula de rimatori dela Steinbruch a fost ca și în săptămăna trecută. S'a plătind pentru rimatori *unguresci* aleși grei de 320—380 kg. 44½—45 cr., *bătrâni* mai grei de 300 kg. 41—42 cr., *marfă țărănescă* 41—46 cr., *sărbesci* 41—43½ cr. la kg. curat. Au fost în tirg la 140.000 de rimatori, din cari s'au vindut preste 18.000.

Bursa de Budapesta.

Din 3 Nov. st. n. 1892.

Renta de aur ung. 4%	112.—
« « hărtie « 5%	100.40
Imprumutului căilor ferate ung.	120.50
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost. ung. (1-ma emisiune).	118.—
Amortisarea detoriei căilor ferate de Ost. ung. (2-a emisiune).	100.75
Bonuri rurale ung.	94.50
« urbariale ung.	99.—
Obligățiunile desp. regalilor	99.25
Imprumut. cu premiu ung.	145.50
Losuri pentru regularea Tisel	138.—
Renta de hărtie austriacă	100.25
« « argintă austriacă	98.25
« « aură austriacă	114.50
Losurile austr. din 1860.	140.—
« Viena	168.—
Acțiunile banței austro-ungare	986.—
« « de credit ung.	357.—
« « austr.	301.20
Obligățiunile cu câștig ale banței ipot. ung.	125.50
Scrisuri fonciare ale institut. de cred. și econom. «Albina».	101.—
Galben împărătesc	5.63
Napoleon-d'or	9.53
Mărci 100 imp. germane	58.80
Londra 10 Livres șterlingi	119.70

Prețul mărfurilor.

Piața din Blăși: Grău, hectilitr. fl. 4.— până 5.—, — grău mestecat fl. 3.— până 3.90, săcară fl. 3.50 până —, — ovėsă fl. 3.50 până fl. —, cucuruz fl. 2.50 până fl. 3.75, alac fl. 2.— până fl. —, cartofi fl. 1.40 până fl. 1.75, — sămăntă de cănepă fl. — până fl. —, fasolea fl. 3.25 până fl. —, — carnea de vită chilo 44 până — cr., carnea de vițel — până — cr., carnea de porc 44 până — cr., carnea de berbec 26 până — cr., — 10 ouș cu 20 până — cr.

Rectificare. În numărul precedent al foii noastre s'a vrit o erore regretabilă. Pre pagina a cincia în columna primă în loc de „*Replika și Magharit*“ s'a cules „*Replika și Magharit*“. Suntem conșii, că binevoitorii cetitori ne vor fi ertat buni bucuri greșala acăsta.

Posta Redacțiunii. I. F. în C. Apostoleriul tipărit cu litere se pte procura dela Tipografia archidieceșană din Blăși. Prețul 4 fl. 40 cr., legat 6 fl. 40 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

Fundată în an.
1858.

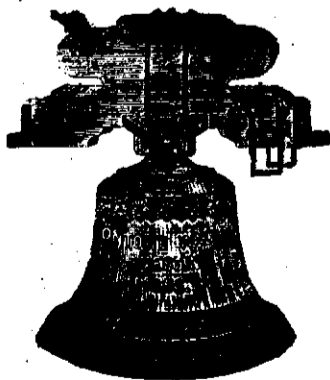
FRANCISCU WALSER

Liferant de curte
al Altei Sale
imp. și reg. Archi-
ducele Iosiff.

proprietariul primei fabrici ungare de mașine și recușite de pompieri, turnătorii de clopote și metal
Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preacnorăților domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

în care se fabrică atătu grupuri cât și clopote singuratie: cu scaune de fier patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferat dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metal, într'altel și cel del metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblătore scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântăni.

(4) 43—52

Preliminare de spese și Preț-couranturi se trimitt la cerere gratuit și franco.

Distins în anul 1856 la expozițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru excelent, progres și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onore.

Cu deosebită stimă cueză a încunoscintă pre Veneratul Cleru greco-catolic, că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de **iconostase, amvone, altare** și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de măsurit și de sculptor, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, și tôte mă îndreptătesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtăși ocașional-minte de prețuită-î încredere. Silința mea se va îndreptă tot-deauna într'acolo, că și de aci înainte se merită renumele cel bun, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărând departările, prin acăsta capacitatea de concurență mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum.

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuș. biseric.

(5) 19—26